

Vojvodovské setkání Nový Přerov, 22. září 2012

Setkání uspořádané v první řadě pro vojvodovské rodáky, o jejichž životní osudy se již mnoho let intenzivně zajímají antropologové Marek Jakoubek a Lenka Jakubková Budilová, bylo výjimečnou událostí. Tzv. bulharských Čechů, kteří alespoň část svého života prožili v krajanské obci Vojvodovo a v letech 1945–50 přesídlili do Československa, nevyhnutelně ubývá. Nejstarší žijící (ex)Vojvodovčané již překročili devadesátku. Pořadatelé z Občanského sdružení Vojvodovo, v čele s již zmíněnými manželi Jakoubkovými a Bořivojem Kňourekem, a z obce Nový Přerov (v níž část „bulharských Čechů“ žije) se už z tohoto důvodu obávali malé účasti. Ukázalo se však, že zbytečně. V kulturním domě v Novém Přerově se během sobotního odpoledne postupně sešlo na 120 osob. Zhruba čtvrtina z nich se narodila ve Vojvodovu, dále dorazili jejich potomci, jiní příbuzní a přátelé, přítomno bylo také několik badatelů (Tomáš Hirt a Michal Pavlásek se přitom zhostili natáčení celé akce).

Samotné setkání s možností přátelsky si popovídat a zavzpomínat jistě představovalo dostatečný důvod pro účast. Krom toho na přítomné již v předsálí čekaly dvě výstavy snímků z Vojvodova zachycující jeho minulost i současnost, jež připravili Petr Klepáček a Bořivoj Kňourek. Navíc se účastníci mohli probírat desítkami vojvodovských fotografií, u nichž se dosud nepodařilo přesně zjistit, jaké aktéry a/nebo v jaké době zachycují. Vojvodovčané nad snímky přichystanými Lenkou J. Budilovou živě debatovali a doplnili většinu chybějících údajů. Dále si návštěvníci v předsálí prohlíželi výstavku krojů, kterou zajistila

paní Anna Svobodová, a odnášeli si také písemné materiály, které dodal jeden z nejstarších vojvodovských rodáků, pan Alois Filip z Valtic. Nemalá část účastníků se chopila možnosti přinést obcerstvení, včetně bulharských jídel, která se v rodinách vojvodovských Čechů stále ještě vaří.

Přítomné uvítali manželé Jakoubkovi, k nimž se připojil Petr Klepáček (ten Vojvodovo opustil jako sedmiletý). Slova se ujal také Bořivoj Kňourek, který připomněl fungování stránek www.vojvodovo.cz. Po něm vystoupil Michal Pavlásek, student etnologie z Masarykovy univerzity, a představil svůj pětadvacetiminutový dokumentární film *Vzpomínky na Vojvodovo*. Film vznikl jednak v Bulharsku během expedice *Vojvodovo 2011*, jednak na jižní Moravě. Začíná pohledem přes pole na současné Vojvodovo doprovázeným nahrávkou sborového zpěvu Vojvodovčanů. Hned po prvních tónech písně byl však zpěv z reproduktorů upozádhěn hlasy samotných přítomných Vojvodovčanů, kteří se spontánně dali do zpěvu. Alespoň zčásti se tak zpřítomnilo to, na co obyvatelé Vojvodova v tomto filmu nebo v knize *Vojvodovo: kus česko-bulharské historie* (CDK, Brno 2012) rádi vzpomínají: vlak ve Vojvodovu záměrně stavěl děle, aby cestující mohli naslouchat svátečně oděným vojvodovským Čechům, kteří v neděli po shromáždění pravidelně chodili zpívat na nádraží. Film prostřednictvím výpovědí tehdejších i současných obyvatel Vojvodova zachycuje především nostalgii po krásných časech, kdy Vojvodovo bývalo vzornou českou obcí – a právě takové si ho Vojvodovčané chtějí pamatovat.

Badatelský zájem nepochybně přispívá k zájmu aktérů (Vojvodovčanů a jejich potomků) o Vojvodovo. Současně tito aktéři svým zájmem a aktivitou obohacují

odborné vědění o Vojvodovu (jak se během setkání nejnápadněji ukázalo při doplňování údajů k fotografiím z Vojvodova). V odborných publikacích, v dokumentárním filmu a zvláště pak během setkání, jakým bylo toto, ožívá „duch“ vojvodovského společenství, sice již fakticky dávno zaniklého, stále však ovlivňujícího myšlení a jednání jeho příslušníků. Na akci, jakou bylo Vojvodovské setkání, si také můžeme uvědomit, v čem spočívá síla antropologie – v hlubokém (odborném) porozumění fungování společenství lidí, kteří si udržovali specifickou identitu v cizině a na své vojvodovské kořeny nezapomněli ani více než šest desítek let po reemigraci.

Jitka Zalabáková

Konference Slezský protestantismus v 16. – 19. století a jeho kulturní dědictví Praha, 1. března 2013

První březnový den Praha, respektive Fakulta humanitních studií UK hostila mezinárodní konferenci věnovanou silně opomíjenému tématu slezských dějin, konkrétně vývoji tamního luterství, a péči o jeho kulturní dědictví, které charakterizuje i zápis svídnického a javorského evangelického kostela na seznam památek světového dědictví spravovaný UNESCO. Nevýhodou Slezska je, že přestalo existovat jako samostatný státní útvar, rozdělily si je mezi sebe Polsko (původně Německo) a Česká republika, zpretrhány byly rovněž vazby na Rakousko – a z Varšavy, Prahy, Berlína nebo Vídně je „příliš daleko“ do Vratislavi, neřkuli menších slezských měst. Slezská tematika tak přes svoji

bohatost a zajímavost zůstává spíše regionální záležitostí, která nepoutá dostatečnou pozornost. Nejen vzhledem k tématu konference by si ji přitom rozhodně zasloužila: slezská protireformace byla mnohem slabší a kratší, než tomu bylo v jiných částech habsburské monarchie (s výjimkou Uher), což podmínilo i to, že luterství na Těšínsku bylo v 18. – 20. století vůbec nejpočetnější v celé „předlitavské“ části monarchie, a dodnes si slezské evangelictví uchovalo specifické rysy.

Nejsou-li doposud slezské dějiny standardní součástí historického povědomí a výzkumu v „nástupnických“ zemích, mohou být naopak věčným předmětem mezinárodní spolupráce (vzpomeňme ostatně na zdařilou výstavu o slezském umění středověku a raného novověku, kterou spolupřipádala Národní galerie v roce 2007) a podpory ze strany Evropské unie. Právě mezinárodní výzkumný projekt *Men and Books* umožnil konání pražské konference, i když s sebou nesl zároveň jistá omezení či spíše „schizofreničnost“. „Průchodnost“ projektu přes všechna úskalí evropské (akademické) byrokracie umožnila jeho faktická dvojkolejnost, zaměření jednak na konkrétní, v daném případě hlavně restaurátorský orientovaný výzkum svídnického evangelického archivu, a za druhé na širší historický a uměleckohistorický kontext jeho vzniku a dalších osudů. Projektu se proto účastní devět institucí z Polska, Rakouska a České republiky, z nichž zhruba polovina náleží spíše do oblastí aplikovaných přírodních věd, a tomu odpovídalo také složení referujících.

V „přírodovědně-restaurátorské“ části konference byly na konkrétním archivním materiálu řešeny otázky boje proti jednomu z nejzhoubnějších likvidátorů archiválií,